

Seminarium Szkoleniowe

RWANDA 1944 ROK : LUDOBÓJSTWO TUTSI

Hélène Dumas

Ludobójstwo Tutsi w Rwandzie, ostatnie ludobójstwo XX wieku wpisuje się w długą historię tego państwa położonego w środkowej Afryce, jednocześnie jego cechą charakterystyczną jest fakt, że zostało popełnione na przestrzeni bardzo krótkiego czasu. Dokonane w mniej niż trzy miesiące, od kwietnia do lipca 1994 roku, cechuje się wyjątkową intensywnością masowych mordów, którą można ocenić mając na uwadze nie tylko liczbę ofiar (szacuje się liczbę zabitych między 800 000 a 1 000 000) ale również liczbę zabójców (800 000 osób jest podejrzanych o uczestnictwo w masakrach). Co więcej jego sposób wykonania jest naznaczony wyjątkową przemocą, która zostanie przeanalizowana podczas tego wystąpienia.

Tytułem wstępu wydaje się konieczne przeprowadzenie podwójnego procesu intelektualnego. Wydarzenie to, ukazane w momencie kiedy miało miejsce jako « wojna etniczna », « zaciekle bitwa » między plemionami Hutu i Tutsi, zostało przedstawione w błędny sposób a motyw etniczny został wysunięty jako jedyny klucz do interpretacji. Wobec tego należy obalić wszystkie te stereotypy. Ludobójstwo Tutsi, niepasujące do wizji wywodzących się z kolonialnego spojrzenia, było wręcz przeciwnie, wynikiem przemyślanej polityki, wykreowanej i promowanej przez rwandyjską elitę intelektualną. Zaangażowanie państwa w masakry było masowe a mordy odpowiadają konkretnemu planowi eksterminacji.

Należy więc cofnąć się w historii Rwandy do czasów kolonizacji na początek XX wieku, aby dostrzec zjawiska tworzenia się i krystalizacji tożsamości. Ideologia skierowana przeciwko Tutsi wzmocniona przez współczesną propagandę w latach 90 XX wieku czerpie z wyobrażeń historycznych uformowanych głównie podczas okresu kolonialnego. Rozszyfrowanie ideologii pozwoli nam dostrzec następnie w jaki sposób została ona wykorzystana w trakcie ludobójstwa.

W wystąpieniu umieszczonym w perspektywie porównawczej spróbujemy znaleźć elementy pozwalające wyjaśnić pewne cechy wspólne dla Zagłady i dla ludobójstwa Tutsi, tymczasem nie chodzi o sporządzenie spisu podobieństw i różnic między tymi dwoma wydarzeniami. Wydaje nam się bardziej słuszne ustalić zagadnienia historyczne wspólne lub wręcz przeciwnie specyficzne odnoszące się do tych ludobójstw.

Eksterminacja Tutsi w Rwandzie w 1994 roku, została bardzo wcześnie porównana do Zagłady – niektórzy historycy mówili o « tropikalnym nazizmie » - aby zwrócić uwagę zachodniej opinii publicznej na znaczenie toczących się wydarzeń. Jednocześnie to porównanie systematyczne mogło przyczynić się do zatajenia radykalnego i szczególnego charakteru ludobójstwa Tutsi i nawet czasami do podsycania dyskursu negacjonistycznego. Będzie więc należało zastanowić się nad zastosowaniem metody porównawczej do wydarzeń

Nota biograficzna

Doktorantka na wydziale nauk historycznych w EHESS, kończy pisać pracę doktorską na temat ludobójstwa Tutsi postrzeganego poprzez studium procesów prowadzonych przez ludowe sądy Gacaca. Pracuje pod kierunkiem Stéphane'a Audoin-Rouzeau, a jej badania koncentrują się na procesach narracyjnych mikrohistorii ludobójstwa na skalę rwandyjskich wzgórz. Interesuje się w szczególności opisami doświadczeń rozmaitych uczestników przedstawionymi w postępowaniu sądowym.

Ponadto, Hélène Dumas jest autorką artykułów dotyczących kwestii negacjonizmu ludobójstwa Tutsi a także historii miejsc pamięci.

napędzanych wspólną logiką polegającą na wyeliminowaniu grupy ludzi, ale której realizacja pozostaje ściśle związana ze specyficznymi konfiguracjami historycznymi.